

Qıllıth 1915: Süryani Soykırımından Bir Sahife

Posted on 11/11/2014

Qıllıth [Dereiçi]: 1000 nüfus, 600 Yakubi, 100 Protestan, 60 Süryani Katolik, kalanı Müslüman... [1914]

Qıllıt [Qelıt][1]

Platonun kuzeyinde Mardin'den 30 km. mesafede 1000 kişilik bir yerleşimdir. 1500 metrelik bir tepenin yamacına kurulmuştur. Bağlar ve bahçeler arasındadır. Köyün aşağılarında nehir kıyısında kavak, söğüt ormanı bulunur.[2] (Turabdinin cenneti) olarak adlandırılır. Köyün merkezinde 7 yy'dan kalma eski bir Yakubi kilisesi Mar Yuḥanna bulunur. Beş ruhban görevlidir. Halkın $\frac{3}{4}$ 'ü Hıristiyan'dır. 600 Yakubi, 100 Protestan, 60 Süryani Katolik'tir. Süryani Katolik kilisesi 1881'den kalmadır. Protestan mabeti de aynı demirdendir. Halkın maddi durumu iyidir. Toprakları ve sürüleri vardır. Hükümet Kürt ağaları saldırıya yöneltir. Hıristiyanlar kiliseye sığınır. Canlı canlı yakılırlar. Aralarında 3 Yakubi ruhban vardır, bunlar İbrahim Tomas, Mesud ve 'Abdallah.[3]

Genç bir Protestan evinin bacasından kaçarak katliamdan kurtulup, Mardin'e gider, papaz Andreus'a Qıllıt'deki Protestan yerleşimin katliama kurban gittiğini anlatır. Rajdiye, Mıḡajniye, Deraveriye[4] Kürtleri sabah erkenden saldırdılar. Papaz Hınnuş İbrahim evinin eşğinde öldürüldü, yaşlı annesiyle birlikte silahı olan köylüler evlerini korudular ama çoğu öldürüldü. Bir çok kadın ve çocuk kaçırıldı, çok azı kurtuldu. Kürtler hükümete tehcir için yardım etmediler, öldürüp, talan ettiler. Bu köy tamamiyle Hıristiyan'dı. (1/3 Protestan, 2/3 Süryani) 250 ev tamamen boşaldı. Kürtler evlere ve topraklara sahip oldular.[5]

Kildani tanığın anıları[6]

“Qıllıth’de yok edilen 60 aileden oluşan üçüncü kadın konvoyunun katliamından sonra bu anı yer alır. Olağanüstü bir şiddet ve vahşetle infaz edildiler. Kürtler kurbanlarına acımasızca saldırdılar. En sert kayaları bile duygulandırıp hüzünlendiren bir görüntüde kadınlar uçurumun çevresinde boğazlanmış, çıplak yatıyorlar, katiller kaynakta üstlerindeki kanı yıkarken sular kızarır. Onlara göre ellerin bereketini arttırmaktalar bu hareketle. Daha sonra cesetleri suya atarlar.

Ertesi günü bir Yörük oradan geçer. Kanla sulanan toprakları görür, inlemeleri duyar. Merak edip sesin geldiği kuyu yönüne ilerler. Gördüğü dehşet uyandıran sahne şudur; Kanlar içinde çıplak bir kadın kanlı, parçalanmış insan cesetleri üstündedir. Önce irkilir geriler. Ama yalvaran bir ses duyunca durur. ‘cesur adam bu zavallıya acı! Tanrı sana merhamet versin! Beni bu kuyudan çıkar, hayatımı kurtar zira hala yaşıyorum!’ Adam insafa gelir abasını kadına atar örtünmesini söyler sonra üzerindeki ipe bir kement yapar bir ucunu kadına sarkıtır. Diğer ucunu sağlam tutar elleriyle. Kadın asılır ve onu çeker çadırına götürür besler, bakar, tedavi eder. Kadının yaraları çok derin değildir, iyileşir. Tehcirin sonundan birkaç ay sonra onu Mardin’e götürür. Kadın orada kafilesinin katliamını anlatır.”

Dipnotlar:

[1] Günümüzde Dereiçi, Savur’un doğusunda kaza. Al-quşara, (tr. B) s. 411.

[2] Hans Hollerweger Turabdin, os. Cit. s. 142-149.

[3] S. De Courtois mém. cit. s. 148 (Ray Jabre Mouawad’ın kitabından alıntı).

[4] Rajdiye, Miğajniye ve Deraveriye aşiretleri köken olarak Süryani, müslümanlığa zorla geçtikten sonra kürtleşme ve araplaşmaya yöneldiler. Daha geniş bilgi için bkz., Tan, Altan,

Turabdin 'den Berriye 'ye, Aşiretler, Dinler, Diller ve Kùltürler, Nùbihar Yayınları, 2011. [ed.]

[5] Andrus act. Ct. S. 100.

[6] Bkz., A. Sarafyan, çeviri, B.

Kaynak: Yves Ternon: Mardin 1915 - Bir Yıkımın Patolojik Anatomisi, Belge Yayınları, 2013

MARDİN 1915

BİR YIKIMIN PATOLOJİK ANATOMİSİ

YVES TERNON

Sait Çetinoğlu'nun Önsözüyle

